

Posudek vedoucího disertační práce

Autor disertační práce: Lucia Žilincová

Název disertační práce: Osídlení Českého raja v době lužických popelnicových polí
Filozofická fakulta Karlovy univerzity v Praze, Ústav pro archeologii, Praha 2016

Lucia Žilincová si pro svou práci vybrala téma, které je, především díky dlouholeté činnosti Jana Filipa, Víta Vokolka a Jana Prostředníka, zdánlivě již relativně dobře poznané. Že tomu tak není, ukazuje právě autorka ve své disertační práci. V ní se zaměřila na zpracování a vzájemné srovnání celkem sedmi pohřebišť a dvou sídlišť z epochy popelnicových polí, která dosud nebyla komplexně vyhodnocena a publikována. Všechna se nacházejí v Českém ráji, pouze pohřebiště v Sovenicích na Nymbursku leží již stranou vymezeného zájmového území. Na str. 9 nicméně autorka vysvětluje jeho výběr především z důvodu srovnání s dalšími soubory, což lze akceptovat.

Rád bych na tomto místě uvedl, že téma své práce konzultovala L. Žilincová s původním vedoucím této disertační práce, doc. PhDr. Lubošem Jiránem, CSc., který poté práci vedl až do pokročilé fáze její přípravy. Já jsem se stal vedoucím práce až na jaře r. 2015 (stejně jako konzultantka práce, PhDr. Zuzana Bláhová, Ph.D.), tj. v době, kdy již měla autorka heuristickou i analytickou část již téměř hotovou. Přestože jsme s paní konzultantkou již tedy neměli možnost do celkové koncepce práce nijak výrazněji zasahovat, podařilo se nám s autorkou navázat na dosavadní postup a po určitých korekcích dovést předloženou práci do finální podoby. Musím zde především ocenit velkou péči L. Žilincové, neboť se jí podařilo shromáždit, utřídit a zpracovat skutečně velké množství primárních dat.

Z metodického hlediska zvolila autorka tradiční typologicko-chronologický rozbor, zaměřený především na deskripci, klasifikaci a komparaci keramických jedinců a na jejich dataci. Základní přehled o dosažených výsledcích podávají připojené tabulky a grafy. Zpočátku poněkud neukotvenou terminologii autorka posléze vyjasnila, stejně tak opravila metodicky chybné srovnávání různých chronologicky nesoučasných atributů. Na základě získaných dat pak L. Žilincová provedla chronologické zařazení jednotlivých lokalit, jejich vzájemné srovnání a také vyslovila závěr, že mezi mladší a pozdní dobou bronzovou není ve sledované oblasti vývojový předěl a že slezskoplatěnická kultura se i v Čechách vyvinula z kultury lužické (s. 213). Tímto kontinuálním pojetím vývoje v severovýchodních Čechách se autorka odchytila od dosud většinově přijímaného názoru V. Vokolka, lze s ním ovšem na základě předložených argumentů víceméně souhlasit, byť s vědomím, že diskuse nad uvedeným tématem ještě zdaleka není ukončená. Autorkou navržený termín "slezskoplatěnická fáze lužické kultury" (s. 214) však nepovažuji na nešťastnější; pro mladší dobu bronzovou by tedy ekvivalentní název zněl "lužická fáze lužické kultury"?

Přestože je z mého pohledu tedy předložená podoba disertační práce L. Žilincové akceptovatelná, mám k ní i některé výhrady. Hned v úvodu práce, na str. 8, citelně postrádám poděkování prvnímu vedoucímu práce, doc. L. Jiráňovi. Myslím také, že i kolega Dr. J. Prostředník měl na výsledné podobě práce více zásluh, než jen poskytnutí nálezů a dokumentace...

Po obsahové stránce má práce L. Žilincové přehlednou strukturu, členěnou do tří hlavních celků: pohřebiště, sídliště a komparace obou komponent. Nabízí se zde ovšem otázka, zda-li jsou uvedené dvě komponenty jedinými typy památek lužických popelnicových polí v Českém ráji? Myslím, že autorka mohla zmínit i depoty a ojedinělé nálezy, byť s nimi v práci dále nepracuje. Doplnilo by to však celkový sídlení obraz mikroregionu.

V kapitole č. 4 "Pohřební rítus" postrádám pojednání o mohylových hrobech, které by si myslím zasloužily větší pozornost, než jeden odstavec na str. 28.

Za poněkud problematické považuji kvantifikační analýzy, vyjádřené některými grafy. Tak např. z popisky pod grafem 3 na str. 26 není jasné, jestli je kvantifikován počet hrobů nebo počet vlastních kovových milodarů. Obdobně také z grafu 6 na s. 101 není zřejmé, jestli je kvantifikováno množství milodarů nebo počet hrobů je obsahujících? U grafu 4 na str. 31 není jasné, jestli se ve srovnání keramických nádob jedná o milodary nebo i o urny? V případě grafu 7 na s. 130 považuji za nešťastné odlišení samostatných kategorií "lužická popelnicová pole" a "popelnicová pole". Copak jsou ve sledované oblasti jiná než lužická popelnicová pole? U tohoto grafu, stejně jako u grafu 8 na str. 137, by také bylo vhodné doplnění konkrétních kvantifikačních hodnot.

Pojem "keramická skupina", použitý autorkou při typologické analýze tvarů keramických nádob (str. 138), není dle mého názoru nejvhodnější; volil bych namísto toho jednoduché pojmenování "keramický tvar". Na s. 142 uvádí autorka, že amforovité nádoby s hrdlem s "náběhem na etáž" jsou typické zvláště v okrajových oblastech. Nerozumím tomuto konstatování; autorka by jej měla vysvětlit.

U chronologického zařazení postupovala autorka srovnávací metodou, což lze akceptovat. V případě sídliště v Turnově – Maškových zahradách uvádí, že zde nezachytila nálezy z fází HB1 a HB3/C1 (str. 180-181). Znamená to tedy hiát v osídlení? Autorka by tuto skutečnost měla okomentovat.

V kapitole věnované celkovému vyhodnocení a shrnutí sledované problematiky zmiňuje L. Žilincová "horní hranici lužického osídlení" (s. 209). Tomuto termínu nerozumím: měla autorka na mysli "severní" nebo "nejvyšší" (z hlediska nadmořské výšky) hranici?

Z formálního hlediska bych volil méně osobní a místy až románový styl, který autorka uplatňuje především v úvodních odstavcích na str. 9. Gramatické chyby jsem nezaregistroval, občas se ale objevil překlep (např. na s. 24 chybné jméno autorky „Sul'ová“, na s. 115 uvádí chybně „J. Plesl“ namísto "E." apod.). Na několika místech autorka cituje monografie bez

stránkového rozsahu konkrétní informace, což považuji za chybné (srov. např. v kapitole 1.1. na s. 9-10 nebo na s. 128 u svijanských labutěk citaci jen "Podborský 2006"). Vcelku je ale práce po formální stránce v pořádku, žádné závažné nedostatky jsem nezaznamenal.

Součástí práce L. Žilincové je i 128 kresebných tabulek, které si autorka sama kreslila. Přestože se tedy jedná o jednoduché kresby bez umělecké ambice, pro základní představu o analyzovaných artefaktech postačí. Do závěru své práce pak autorka zařadila i celkem osm příloh, z nichž však část, tj. přírodovědné analýzy, není jejím autorským textem. Problematické jsou u těchto příloh odkazy na autorství a uložení rukopisů. L. Žilincová sice v závěru každé přílohy uvádí autory uvedených analýz, ty by však bylo vhodné uvést i v obsahu (s. 7). Nikde jsem pak nenašel odkaz na místo uložení rukopisů těchto analýz a v mnoha případech ani na datum, kdy byla analýza provedena (např. u příloh č. 33, 35 a 36 – osteologické, antrakologické a makrozbytkové analýzy).

U soupisu lokalit (příloha č. 37) autorka jen nekriticky vypsalala již dosavadní publikované údaje. Přitom u řady lokalit by bylo vhodné kritické posouzení, jedná-li se skutečně o uvedenou komponentu; např. keramické nádoby bez nálezových okolností z Bakova, Benátek nad Jizerou, Bezna a z jiných lokalit (s. 324) jsou skutečně jistými pohřebními aktivitami? Evidentně zde autorka spojila dohromady jisté a velmi pochybné lokality, což je metodicky problematické... V případě sídlištních lokalit je třeba uvádět katastrální území, nikoliv třeba "Abri xy". Autorka tím vnáší do soupisu zbytečný chaos. Navíc je rovněž třeba kriticky zhodnotit, jestli jsou všechny uvedené lokality skutečně jistými sídlišti a zda-li je únosné spojit dohromady sídliště rovinná, výšinná a jeskynní.

U obrazových příloh je třeba, pokud jsou převzaté, vždy uvádět zdroj (i internetový: srov. např. mapy 1-2; dále též u obr. 6-19 aj.). U mapových podkladů pro pravěké osídlení není zajisté nejvhodnější používat základní internetovou mapu se zanesením současných silnic a dalších současných objektů; daleko vhodnější by byly mapy s vyznačením vodních toků a vrstevnic. Navíc u map 1-2 postrádám čísla u jednotlivých značek, která by byla provázaná s čísly lokalit v soupisu.

Přes uvedené výhrady mohu konstatovat, že Lucia Žilincová splnila zadání své práce. Oceňuji zejména množství poctivě odvedené heuristické práce, která v dnešní době není pro mnohé mladé badatele příliš atraktivní. Autorka prokázala schopnost heuristické, analytické i interpretační práce, byť mnohdy za vydatné pomoci a korekce od konzultantky. Předloženou disertační práci tedy doporučuji k obhajobě.

V Českých Budějovicích dne 18. 5. 2016.

Doc. Mgr. Ondřej Chvojka, Ph.D.